

PIENTEN KUNTIEN VERKOSTON LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAIKSI LAAJAKAISTARAKENTAMISEN TUESTA

Pienten kuntien verkosto kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston asetuksesta kunnan maksuosuudesta ja nopean laajakaistayhteyden vähimmäisnopeudesta laajakaistahankkeessa.

Pienten kuntien verkosto pitää tärkeinä kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla voidaan edistää toimivien, tasalaatuisten ja huippunopeiden tietoyhteyksien toteutumista kaikkialle Suomeen. Vastustamme kuitenkin esitettyä asetusluonnosta kunnan maksuosuuden ja laajakaistayhteyksien vähimmäisnopeuksien osalta.

Lakiesityksessä, johon tämä asetusta liittyy, todetaan, että *”koko maan kattavaa nopeiden laajakaistayhteyksien saatavuutta ei voida olettaa syntyvän ilman julkista tukea. Etenkään harvaan asutuilla alueilla ei ole riittävästi kysyntää, jotta yhteydet syntyisivät tavoitellussa laajuudessa markkinaehtoisesti. Seuraavan sukupolven 5G-matkaviestinverkko rakentuu ensi sijassa lähinnä kaupunkialueille, joten matkaviestinverkon teknologinen kehityskään ei edistä harvaanasuttujen alueiden pääsyä asetettuihin tavoitteisiin. Nopeilla yhteyksillä arvioidaan kuitenkin olevan positiivisia ulkoisvaikutuksia, jotka perustelevat myös liiketaloudellisesti kannattamattomien yhteyksien rakentamista”*. Pienten kuntien verkosto yhtyy näihin perusteluihin, mutta näkee ristiriitaisena sekä lausuttavana olevan asetusluonnoksen että ko. hallituksen esityksen suhteessa tähän perusteluun.

Lisäksi lausuntopyynnön liitteenä olevassa muistiolounnoksessa todetaan, että lakiesitys jatkaa käytännössä laajakaista kaikille -hankkeen toteuttamista ja että hallituksen esitys ei sisällä olennaisia muutoksia aiempaan. Kuitenkin asetuksessa on merkittävä muutos laajakaistayhteyden vähimmäisnopeuden osalta.

SUOMEN JA EUROOPAN UNIONIN LAAJAKAISTATAVOITE

Suomen digitaalisen infrastruktuurin strategia on osaltaan linjattu Euroopan unionin laajakaistatavoitteen mukaisesti. Alla on lainaus Suomen digitaalisen infrastruktuurin strategiasta:

”Euroopan komission vuodelle 2025 asettamien tavoitteiden mukaisesti eurooppalaisilla kotitalouksilla niin kaupungeissa kuin maaseudullakin olisi oltava mahdollisuus käyttää yhteyksiä, joiden siirtonopeus on vähintään 100 Mbit/s ja joka voidaan kasvattaa yhteen gigabittiin sekunnissa.”

”Kaikilla keskeisillä sosioekonomisilla toimijoilla, kuten kouluilla, yliopistoilla, tutkimuskeskuksilla ja liikennekeskuksilla, sekä kaikilla julkisten palvelujen tarjoajilla, kuten sairaaloilla ja hallinnoilla, tulisi olla mahdollisuus käyttää erittäin suuren kapasiteetin yhteyksiä, joiden avulla käyttäjät voivat siirtää dataa 1 gigabitin tiedonsiirtonopeudella sekunnissa.”

Suomen tavoitteena on digitaalisen infrastruktuurin kehitys vähintään Euroopan unionin laajakaistatavoitteiden mukaisesti. Nykyisen lakiehdotuksen asetusluonnos ei mielestämme ole EU:n eikä Suomen tavoitteiden mukainen, sillä asetusluonnoksen perusteluissa todetaan alla olevan mukaisesti.

HE 176/2009, yksityiskohtaiset perustelut, §11:

”Edistyksellisellä viestintäpalvelulla tarkoitetaan palvelua, jolla on useita samanaikaisia käyttäjiä ja joka sen takia vaatii viestintäverkolta paljon välityskapasiteettia. Valtioneuvoston laajakaistarakentamista koskeneessa periaatepäätöksessä viitataan 100 Mb/s laajakaistayhteyksiin ja tätä yhteydennopeutta olisikin siis pidettävä edistyksellisen viestintäpalvelun vähimmäistasovaatimuksena. Muita edistyksellisen viestintäpalvelun ominaisuuksia ovat esimerkiksi palveluiden symmetrisyys ja toimintavarmuus ruuhkatilanteissa.”

Pienten kuntien verkoston mielestä asetusluonnoksessa oltaisiin täten tyytymässä vähemmän edistyksellisiin tavoitteisiin, kuin Suomen digitaalisen infrastruktuurin tavoitteissa on asetettu. Lakiesitys ja

asetusluonnos ei myöskään vastaa Marinin hallitusohjelman tavoitteita. Aiemmassa lakiluonnoksessa lähtökohtana oli, Marinin hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti, että tukea voitaisiin myöntää nopeiden laajakaistayhteyksien eli vähintään symmetrisen nopeudeltaan 100 Megabittiä sekunnissa mahdollistavien yhteyksien rakentamiseen. Nyt käsiteltävänä olevassa esityksessä tukiohjelman ehtoja muutettaisiin siten, että tukikelpoiselta nopealta laajakaistayhteydeltä ei vaadittaisi enää lataus- ja lähetysnopeuden symmetrisyyttä.

Pienten kuntien verkosto ei kannata tällaista suuntaa ja tavoitteiden keventämistä. Tuettavien laajakaistayhteyksien pitäisi edelleen olla edistyskelpoisia ja tasalaatuisia myös ruuhka-aikaolosuhteissa. Lähtökohtana tulisi säilyttää Suomen digitaalisen infrastruktuurin strategiassa linjattu tavoite, jonka mukaan vuonna 2025 eurooppalaisilla kotitalouksilla niin kaupungeissa kuin maaseudullakin olisi oltava mahdollisuus käyttää yhteyksiä, joiden siirtonopeus on vähintään 100 Mbit/s ja joka voidaan kasvattaa yhteen gigabittiin sekunnissa.

Lähde 1: Suomen kansallinen digitaalisen infrastruktuurin strategia löytyy osoitteesta: <https://www.lvm.fi/-/digitaalisen-infrastruktuurin-strategia-suomi-tietoliikenneverkkojen-karkimaaksi-984519>

Lähde 2: Euroopan Komission Strategia ja laajakaistatavoite, Shaping Europe's digital future löytyy osoitteesta: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/communication-connectivity-competitive-digital-single-market-towards-european-gigabit-society>

PIENTEN KUNTIEN VERKOSTON MUUTOSEHDOTUKSET

Asetuksesta tulisi muuttaa ainakin seuraavat asiat:

- Kaikkien kuntien maksuosuus on maksimissaan kymmenen prosenttia (10 %), mikäli maksuosuutta ei voi poistaa kokonaan
- Vähimmäisnopeusvaatimus on saapuvassa ja lähtevässä liikenteessä 100 Mbit/s
- Tavanomaisissa ruuhka-aikaolosuhteissa laajakaistayhteyden on toimittava häiriöttömästi ja toteutuvan vähimmäisnopeuden on oltava saapuvassa ja lähtevässä liikenteessä 90 Mbit/s
- Yhteyksien tulee olla symmetrisiä
- Vähimmäisnopeus on voitava nostaa helposti 1Gbit/s/1Gbit/s nopeuteen.

KUNTIEN RAHOITUSOSUUS

Ehdotetussa asetusluonnoksessa kuntien jakautuminen eri maksuosuusluokkiin ei ole mielestämme oikeudenmukainen. Valtion laajakaistatukiohjelman tulisi olla mahdollisimman yhdenmukainen Manner-Suomen maaseuturahaston tukiohjelman, eli niin sanotun kyläverkkotuen kanssa. Kuntien kantokyky huomioiden kaikkien kuntien tukiosuus tulisi olla maksimissaan 10 % tukikelpoisista kustannuksista. Tämä takaisi kuntien sitoutumisen hankkeeseen, mutta ei rasittaisi kuntien taloudellista kantokykyä liikaa.

Hallituksen esitystä maksuosuuksista tulisi harkita uudelleen. Ehdotamme laajakaistarakentamisen tuen malliksi vaihtoehtoa, jossa valtiontukihankkeet toteutettaisiin ilman edellytystä kunnan osallistumisesta. Tämän toimintatavan etuna olisi, että valtiontuettujen hankkeiden toteuttamiselle olisi yhdenvertaiset mahdollisuudet kaikkialla maassa, minne nopea laajakaista ei rakennu markkinaehtoisesti. Vaihtoehtoisesti kuntaosuus voisi olla vapaaehtoinen. Mikäli kuntien maksuosuutta ei voida poistaa kokonaan tai muuttaa vapaaehtoiseksi, niin kuntien maksuosuus voisi näkemyksemme mukaan olla maksimissaan 10 prosenttia.

Mikäli kunnan maksuosuus edellytetään asetusluonnoksen mukaisesti, on tärkeää, että tukiprosenttien kriteerit on määritelty siten, että niillä voidaan varmistaa hankkeen taloudellisen onnistuminen sekä

aluekehittämisen edellytykset eri puolilla maata, teknisestä ratkaisusta riippumatta. Asetusluonnoksen mukaan arviointia tehtäessä kriteereinä käytetään kunnan taloudellista kantokykyä sekä väestön määrää ja taajama-astetta. Kunnan taseen yli/alijäämä taloudellisen kantokyvyn kriteerinä tulee arvioida uudelleen, sillä se on kestämaton peruste, jolla ei ole merkitystä hankkeen taloudellisen onnistumisen eikä kunnan sitoutumisen näkökulmasta.

Koska käytettävissä on tarpeeseen nähden riittämätön tukimäärä, 5 miljoonaa euroa, ja koska tukiohjelma todetaan jatkoksi aiemmalle laajakaistahankkeelle, tulisi vähimmäisnopeustavoitteen pysyä siitäkin syystä ennallaan ja tuki kohdentaa edelleen kiinteän laajakaistarakentamisen puolelle. Tämä mahdollistaa osaltaan myös uusien teknologioiden kautta mobiililaajakaistatoteutuksia.

KIINTEÄ LANGATON LIITÄNTÄ (FWA)

Kiinteä langaton liitäntä ei täytä EU:n laajakaistatavoitteita vuodelle 2025, eikä siten myöskään Suomen digitaalisen infrastruktuurin strategian tavoitteita. FWA ei mahdollista entistä tärkeämmäksi tulevaa symmetrisyysvaatimusta. FWA ei myöskään mielestämme huomioi tulevaisuuden alati kasvavia tarpeita kaistanopeuksien suhteen.

Ruotsalainen riippumaton valtio-omisteinen tutkimuskeskus RISE (Research Institutes of Sweden) analysoi 2019 toteutetussa tutkimuksessaan mobiili (FWA) ja valokuituverkkojen pidemmän aikavälin (10 vuotta) investointi- ja ylläpitokustannuksia, sekä vastaavasti vaihtoehtoisten toteutusten energiankulutusta.

Tutkimuksessa analysoitiin erilaisia skenaarioita tietoliikenneyhteyksien kehittämisenäkökulmasta. Tutkimuksen johtopäätöksenä oli, että pelkällä kuidulla toteutettu skenaario on 10 vuoden tarkastelujaksolla investointi- ja käyttökuluiltaan edullisempi toteutusmuoto, kuin esimerkiksi langaton 5G tai 5G hybridiratkaisu. Pienten kuntien verkoston näkemyksen mukaan valokuitu on ylivoimainen energiatehokkuuden ja siirtonopeuden suhteen kaikkiin muihin yhteystoteutuksiin verrattuna. Tästä johtuen Pienten kuntien verkoston mielestä hallituksen esityksen tulisi huomioida paremmin valokuituteknologiaa hyödyntävä kehittäminen.

Mobiiliteknologiat ovat osoittautuneet käytännössä lyhytikäisiksi, kun valokuidun käyttöikä on jopa 50 vuotta. Pienten kuntien verkosto ei ole 5G tai muita FWA teknologioita hyödyntäviä kehittämistoimenpiteitä vastaan, mutta julkista tukea näiden kehittämiseen ei tulisi suunnata. Langatonta teknologiaa hyödyntäviä verkkoja rakennetaan joka tapauksessa markkinaehtoisesti.

Pienten kuntien verkoston esittämällä muutosehdotuksilla huomioitaisiin paremmin tulevaisuuden kasvavat tarpeet yhteysnopeuksien ja yhteyksien laadun osalta. Valtioneuvoston asetuseräluonnokseen esittämämme muutokset turvaisivat valokuiturakentamisen jatkumisen ja tietoliikenneyhteyksien kehittymisen tulevaisuuden tarpeiden mukaisesti Suomessa ja myös haja-asutusalueilla 2020 luvulla.

Lähde 3: Mainittu RISE-tutkimuslaitoksen tutkimus löytyy kokonaisuudessaan osoitteesta:

<https://www.ri.se/sv/vad-vi-gor/projekt/infrastruktursval-sveriges-bredbandsmal-en-teknoekonomisk-studie>

Pienten kuntien verkoston puolesta

Tiina Heikka, pj. Lapinjärven kunta

Juha Herrala, vpj. Isojoen kunta

Tytti Määttä, vpj. Kuhmon kaupunki

Jari Rantapelkonen, vpj. Enontekiön kunta